

Лещенко Г. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПІСНІ МАЙКЛА ДЖЕКСОНА «*EARTH SONG*»

Пісенний текст Майкла Джексона «*Earth Song*» репрезентує глибокий гуманістичний заклик до усвідомлення екологічної кризи та моральної відповідальності людства за збереження планети. Центральним у структурі твору є концепт «**EARTH**», який постає як багатшаровий ментальний конструкт, що поєднує поняттєвий, образний та ціннісний компоненти.

Поняттєвий конституент охоплює основні когнітивні ознаки, релевантні для визначення концепту «Earth» – планета, природа, життя, людство. У пісні ці елементи вербалізуються за допомогою лексем ***earth, nature, forest, animals, fields***, які відтворюють базову онтологічну суть землі як живого організму. Як відомо, поняттєвий рівень концепту структурує знання про об'єкт і створює когнітивний каркас смислу.

Образна складова концепту реалізується через систему метафоричних і метонімічних переносів, що сприяють розкриттю його емоційно-оцінної сутності. Вона відображає інтерпретацію навколишньої дійсності через призму емоційного досвіду суб'єкта, а також виступає засобом концептуалізації явищ, пов'язаних із моральними, екологічними та соціальними проблемами сучасності. За влучним спостереженням Дж. Лакоффа і М. Джонсона, метафора виконує не лише естетичну, а й когнітивну функцію, адже «через метафоричну структуру ми осмислюємо власний досвід» [4, с. 23]. В пісні «*Earth Song*» метафорика формує емоційно насичене поле, у якому Земля виступає не просто географічним об'єктом, а жертвою людської байдужості.

В тексті пісні виявляємо низку концептуальних метафор, які конкретизують внутрішню структуру концепту «Earth» і розкривають його антропоморфізований характер. Зокрема, метафора «*This crying Earth, this weeping shore*» уособлює Землю як живу істоту, що страждає від наслідків людської діяльності. Через використання дієслів *crying* і *weeping* автор персоніфікує планету, передаючи глибокий емоційний біль природи, яка «плаче» через безвідповідальність людини. Такий тип метафорики, за спостереженням Дж. Лакоффа та М. Джонсона, належить до моделі «Nature as a living being», що підкреслює моральну взаємозалежність людини і довкілля [4, с. 56]. У метафорі «**Heavens are falling down**» реалізується апокаліптичний образ зруйнованого космічного порядку, що відображає глобальну кризу, спричинену людською діяльністю. У цьому вислові реалізується метафора катастрофи як «падіння неба», що є символом руйнування природної гармонії між людиною, Землею та Всесвітом. Ще один троп «**Holy land torn apart by greed**» є метафорою морального занепаду людства, у якій «свята земля» символізує не лише природу як сакральну субстанцію, але й духовну основу буття. Використання лексеми *greed* («жадібність») актуалізує етичний вимір концепту, підкреслюючи руйнівний вплив людських пороків на довкілля. Як зазначає М. Тернер, подібні метафоричні структури поєднують моральний і когнітивний аспекти осмислення світу, створюючи комплексну образну модель [5, с. 200].

Таким чином, образна складова концепту «Earth» у пісні Майкла Джексона ґрунтується на метафоризації природних явищ, уособленні Землі та морально-оцінних протиставленнях «святого» і «зруйнованого». Вона забезпечує емоційно-експресивний вимір пісенного дискурсу, формуючи у слухача когнітивний образ страждальної, але живої планети, що потребує співчуття та дії.

Ціннісна складова концепту «Earth» відображає систему моральних, естетичних та етичних орієнтирів, які визначають ставлення людини до навколишнього середовища. Вона формує оцінний вимір концепту, у якому реалізуються ідеї добра і зла, гармонії та руйнації, відповідальності та байдужості. Як зазначає О. Селіванова, ціннісна складова концепту «забезпечує інтеграцію когнітивного, емоційного й культурного досвіду носія мови, виявляючи домінантні світоглядні орієнтири спільноти» [1, с. 247]. У пісні Майкла Джексона домінуючим є аксіологічний контраст між сакральною природою Землі та руйнівною діяльністю людини. Концепт «Earth» постає як ціннісний маркер, що уособлює не лише матеріальне середовище, а й моральну відповідальність людства за його збереження. Семантика тексту організована навколо протиставлення «**sacred – profaned**», яке визначає

етичну структуру твору: «*What about flowering fields? Is there a time? / What about all the dreams that you said was yours and mine?*». Наступний фрагмент актуалізує позитивні цінності – красу, гармонію, спільність, які контрастують із подальшими образами спустошення: «*Heavens are falling down... I can't even breathe*». Такі лексеми, як *falling, dying, torn apart*, утворюють семантичне поле морального занепаду, позначаючи деградацію не лише довкілля, а й людського духу. Емоційно-оцінна лексика (*crying, dying, suffering, burnt, ravaging*) підсилює драматизм, а паралельні конструкції (*What about...?*) створюють ефект нагромадження провини та безвиході: «*Heavens are falling down (What about us?) I can't even see (What about us?)*» Як зазначає С. Фріт, пісня як форма масового мистецтва має здатність одночасно викликати емпатію і соціальне усвідомлення, поєднуючи емоційний і раціональний рівні комунікації [3, с. 12].

У межах українського когнітивно-семіотичного підходу (О. Селіванова; Л. Федорюк, 2019) ціннісна структура концепту осмислюється як культурна пам'ять, що акумулює колективні уявлення про гармонію світу [1; 2]. У контексті пісні Джексона це виявляється у зверненні до універсальних категорій гуманізму, духовності та відповідальності. У структурі ціннісного компонента виділяємо кілька рівнів реалізації: **етичний, що** виражається у протиставленні «*holy land*» і «*greed*», де жадібність постає як антипод моральної чистоти; **емоційний, який** передається через лексеми *crying, weeping, suffering*; **соціокультурний, який** відображає глобальні гуманістичні цінності, такі як милосердя, співчуття та колективна відповідальність за планету.

Отже, концептуальна модель у пісенному тексті Майкла Джексона постає як складна когнітивно-семіотична структура, що поєднує поняттєві, образні та ціннісні компоненти. Його багатовимірність забезпечує глибоке емоційно-сміслові наповнення тексту, у якому автор не лише порушує екологічну проблему, але й формує морально-філософське бачення взаємин людини і природи. **Поняттєва складова** відображає базове уявлення про Землю як про джерело життя, простір існування людства і невід'ємний елемент космічної рівноваги. **Образна складова** реалізується через метафоричні уособлення Землі, що страждає, плаче і зазнає руйнування внаслідок людської жадібності та байдужості. Цей рівень сприяє емоційній актуалізації концепту, підсилюючи його експресивний та естетичний потенціал. **Ціннісна складова** віддзеркалює моральну відповідальність людства за збереження планети, осмислюючи Землю як етичну категорію, що потребує очищення, прощення та спасіння. Саме на цьому рівні

формується гуманістичне послання твору, спрямоване на пробудження екологічної свідомості й духовного оновлення людини.

Таким чином, концепт «**Earth**» у пісні Майкла Джексона постає не лише як номінація фізичної реальності, а як символ духовного і морального світу людини, що інтегрує когнітивні, емоційно-оцінні та культурні смисли. Завдяки цьому «*Earth Song*» набуває універсального характеру екологічного й етичного маніфесту, у якому поєднано елементи художнього, філософського та соціального дискурсу.

Література

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Федорюк Л. Специфіка української концептосфери: лінгвокультурологічний вимір (на прикладі концепту смерть): монографія. Вінниця, 2019. 185 с.
3. Frith S. *Performing Rites: On the Value of Popular Music*. Harvard University Press. 1996. 352 p.
4. Lakoff J., Johnson M. *Metaphors We Live by*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 256 p.
5. Turner M. *The Literary Mind: The Origins of Thought and Language*. New York : Oxford University Press. 1996. 208 p.